

Valvonta ja seuraamukset lain rikkomisesta

Anu-Tuija Lehto, lakimies, SAK

SAK

STTK

AKAVA

Valvontaviranomaiset (YVL 18 §)

- Vähemmistövaltuutetusta yhdenvertaisuusvaltuutettu (laki yhdenvertaisuusvaltuutetusta)
 - Oikeusministeriön alainen
- Työsuojeluviranomaiset
- Syrjintä- ja tasa-arvolautakunnista yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta (ks. laki yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnasta)

SAK

STTK

AKAVA

17.4.2015

2

Valvonta työelämässä

- Työsuojeluviranomaisille yksittäistapaukset
- Valtuutetulle yhdenvertaisuuden seuranta ja parantaminen sekä syrjinnän ehkäiseminen (ks. myös PeVL 31/2014 ja TyVM 11/2014)
- Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslautakunnan toimivalta työelämässä?

SAK

STTK

AKAVA

17.4.2015

3

Työsuojeluviranomaiset (YVL 22 §)

- Syrjintä, vastatoimien kieltä, kohtuulliset mukautukset, syrjivä työpaikkailmoittelu, yhdenvertaisuussuunnitelma ja työnantajan edistämisvelvollisuus sekä henkilöstön tiedonsaantioikeus
 - ➡ toimintaohje tai kehoitus (työsuojelun valvontalain muutos)
- Lausunto yhdenvertaisuusvaltuutetulta tai yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnalta lain tulkinnasta ja soveltamisesta

SAK

STTK

AKAVA

17.4.2015

4

Yhdenvertaisuusvaltuutettu (YVL 19 §)

- Epäitsenäiset työntekomuodot, ammatinharjoittajat ja toimitusjohtajat
- Yleiset suositukset syrjinnän ehkäisemiseksi ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi sekä selvitykset ja aloitteet
- Työnantajan avustaminen yhdenvertaisuustoimien suunnittelussa
- Syrjityn avustaminen oikeudessa
- Perusteltu kannanotto työsuojeluviranomaisille
- Sovitteluavun antaminen jommankumman tai molempien osapuolten pyynnöstä tai valtuutetun aloitteesta (ei työ- ja virkaehtosopimusasiat)

SAK

STTK

AKAVA

17.4.2015

5

Hyvitys (YVL 23 §)

- Viranomaiselta, työnantajalta (myös käyttäjäyritys), koulutuksen järjestäjältä, tavaroiden sekä palveluiden tai etuuksien tarjoajalta
- Kaikki syrjintäperusteet ja vastatoimien kieltö
- Ei estä saamasta korvausta myös muun lain perusteella (sekä aineellinen että aineeton vahinko)
 - YVL: mahdollinen muun lain perusteella ”tuomittu tai maksettavaksi määrätty” korvaus huomioon, jos kyse loukkauksesta
 - TSL 12 luvun 2 §: ”mahdollinen samasta teosta yhdenvertaisuuslain nojalla tuomittu hyvitys” (vrt. tasa-arvolain 11 §)
 - ei esine- tai henkilövahinko
- Tuomioistuimessa vireillä olevat asiat ratkaistaan uuden lain mukaan (voimaannpanolain 6 §)

SAK

STTK

AKAVA

17.4.2015

6

Hyvityksen määrä (YVL 24 §)

- Oltava oikeudenmukaisessa suhteessa ottaen huomioon rikkomuksen laatu, laajuus ja kesto ("tehokkuus, oikeasuhtaisuus ja varoittavuus")
- Ei ylä- eikä alarajaa
- Vertaa tasa-arvolain mukaiset hyvitykset (HE 19/2014, 19)
 - "ehdotetun lain ja tasa-arvolain nojalla määrättävien hyvitysten tulisi saman tyyppisissä tapauksissa olla ... saman suuruisia"
 - YVL: noin 5 000 €, Tasa-arvoL: noin 8 000 €
- Voidaan kohtuullistaa tai jättää tuomitsematta
 - erityisesti kieltoa rikkoneen pyrkimykset estää tai poistaa menettelyn vaikutukset ja kieltoa rikkoneen taloudellinen asema
- Verollisuus?

SAK

STTK

AKAVA

17.4.2015

7

Syrjivät ehdot (YVL 25 §)

- Syrjinnän tai vastatoimen kiellon vastainen sopimusehto mitätön
- Myös työsopimuksen ja työehtosopimuksen määräys sekä yhdistyksen säännöt
 - Jaana Paanetoja – Ilkka Ruponen: Työehtosopimukset ja syrjintäkiellot. Lokakuu 2007
- Tuomioistuimella oikeus muuttaa sopimusta tai määrätä se raukeamaan

SAK

STTK

AKAVA

17.4.2015

Kanneaika (26 §)

- Kahden vuoden kuluessa käräjäoikeudessa syrjivästä tai vastatoimen kiellon vastaisesta menettelystä
 - rikkomishetki, häirintä saatettu työnantajan tietoon, seuraus ilmennyt, menettely päättynyt jne.
- Työhönotossa kuitenkin vuosi siitä, kun sai tiedon valintapäätöksestä (avoin haku)
 - työhönottoa ei ole se, kun työnantaja siirtää työntekijän uusiin tehtäviin tai tehtäviä jaetaan uudestaan (myös sisäinen haku)

SAK

STTK

AKAVA

17.4.2015

9

Todistustaakka (28 §)

- Työntekijän esitettävä sellaista näyttöä tapahtumien kulusta ja muista tosiseikoista, jonka perusteella asiaa objektiivisesti arvioiden voidaan olettaa syrjinnän tai vastatoimen kieltoa rikotun (ns. syrjintäolettaja)
 - perusteltu olettaja syrjinnässä (pelkkä väite tai epäily ei riitä)
- Tämän jälkeen työnantajan osoitettava, ettei syrjintäkieltoa ole rikottu
 - erilainen kohtelu perustunut hyväksyttävään perusteeseen tai ei vertailukelpoista aineistoa tms.
- Age Concern England C-388/07 (oikeuttamisperusteen näyttökynnys korkealla)

SAK

STTK

AKAVA

17.4.2015

10

Oikeustapauksia

- Työhönotto (ikä)
 - IHO 27.11.2007 nro 1421 (9 000 €)
- Seksuaalinen suuntautuminen
 - HHO 18.3.2010 nro 714 (5 000 €)
 - SAK – EK muistio 2.12.2010
- Etninen alkuperä
 - KouHO 27.10.2011 nro 1025 (4 000 €)

SAK

STTK

AKAVA

17.4.2015

11

Oikeustapauksia

- Ikä
 - THO 2.3.2007 nro 444 (8 000 €)
- Kauppalehden tapaukset (2 x 5 000 €)
- KouHO 29.6.2011 nro 655 (5 x 5 000 €)
 - eläkeputkeen pääseminen ei oikeuttamisperuste
- KKO 2014:47
 - tukipaketti, jonka tavoitteena oli uudelleen työllistyminen
 - ns. eläkeputkeen pääsemisen (ansiopäivärahan lisäpäivät) merkitys
 - olisi halunnut töihin
 - vrt. C-499/08: irtisanomiskorvauksen saamiselle asetettu 60 vuoden ikäedellytys oli syrjintää

SAK

STTK

AKAVA

17.4.2015

12

Oikeustapauksia

- Terveydentila
 - VHO 14.11.2006 nro 1561 (5 000 €)
 - HHO 28.5.2009 nro 1391 (5 000 €)
 - IHO 26.6.2014 nro 446 (13 x 5 000 €)
 - 63/50 (17 – 13)

SAK

STTK

AKAVA

17.4.2015

13

Oikeustapauksia

- Mieli-pide, ay-oikeudet
 - Hyvinkään KO 20.6.2006 nro 1455 (5 000 €)
 - VHO 25.6.2013 (5 000 €)
 - KKO:2010:93 (osallistuminen laittomaan työtaisteluun ja tulospalkkio)
 - AOKA 30.9.2009 ("muu henkilöstä johtuva syy")
 - AOKA 11.1.2010 (TEHY-lisä)

SAK

STTK

AKAVA

17.4.2015

14

Oikeustapauksia

- Osa-aikaiset ja määräaikaiset
 - KKO 2008:28
- Tasapuolinen kohtelu
 - Työterveyshuolto (KKO 2009:52, ään.)
 - Kahvitauot (Kokkolan käräjäoikeus 26.5.2009 nro 09/1488)
 - Joukkolomauttaminen (VHO 23.5.2008 nro 642)

SAK

STTK

AKAVA

17.4.2015

15

Oikeustapauksia

- Palkkausjärjestelmä
 - TT 2009-63 (paloasema)
 - TT 2009-78 (osastosihteerit, koulutus)
- Muita
 - Syyttäjä < Hairstore ja Nenonen (Vantaan KO 23.10.2007 nro 07/3041)

SAK

STTK

AKAVA

17.4.2015

16

Yhteystiedot:

Anu-Tuija Lehto
Lakimies
anu-tuija.lehto@sak.fi
040 778 1080

SAK

STTK

AKAVA